

SCENARIUSZ LEKCJI

Nie jestem do wyśmiewania - moje prawo do szacunku i
godności

Czas trwania: ok. 45 minut

Grupa docelowa: klasy 5-8 szkoły podstawowej

Przedmiot: godzina wychowawcza

Cele ogólne:

- Kształtowanie świadomości prawnej uczniów w zakresie prawa do godności i szacunku.
- Rozwijanie empatii i umiejętności reagowania na przemoc słowną i wyśmiewanie.
- Uczenie, jak chronić siebie i innych przed hejtem w szkole i w internecie.
- Wzmacnianie postawy asertywności i odpowiedzialności za własne słowa.

Cele szczegółowe:

Uczeń:

- wie, czym jest godność i szacunek,
- rozumie, że nikt nie ma prawa go poniżyć ani obrazić,
- zna swoje prawa, w tym prawo do ochrony przed przemocą i poniżaniem,
- wie, gdzie i do kogo może zwrócić się o pomoc,
- potrafi reagować, gdy ktoś łamie jego prawa lub prawa innych,
- wie, że za hejt i obrażanie w sieci również ponosi się odpowiedzialność,
- zna pojęcia **znieważenia i zniesławienia** oraz wie, jakie mogą być konsekwencje prawne takich czynów,
- rozumie, że prawo działa zarówno w świecie realnym, jak i cyfrowym, a odpowiedzialność prawna obowiązuje nieletnich w kontekście działań wychowawczych i naprawczych.

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

- kartki z opisami sytuacji z życia szkolnego i online,
- tablica do wypisywania kluczowych pojęć,
- papier do wspólnej „Mapy reagowania”,
- długopisy i karteczki dla uczniów,
- fragmenty Konstytucji RP i Konwencji o prawach dziecka (dla nauczyciela).

PRZEBIEG LEKCJI

1. WPROWADZENIE (5-10 min)

Nauczyciel mówi:

„Dzisiaj porozmawiamy o czymś, co każdy z nas zna, czyli o żartach, które wcale nie są śmieszne. O tym, jak słowa mogą ranić. I o tym, że każdy z nas ma prawo do szacunku.”

Pytania do uczniów:

- Czy ktoś kiedyś powiedział o was coś, co było przykre, choć miało być „żartem”?
- Jakie uczucia to wywołało?
- Czy możemy przewidzieć, co kogo zabolí?
- Dlaczego niektóre żarty są w porządku, a inne raniące?

Nauczyciel zapisuje na tablicy kluczowe słowa: szacunek, godność, bezpieczeństwo, odpowiedzialność, empatia.

Dodatkowo nauczyciel podaje przykłady wyśmiewania w klasie i w sieci, aby uczniowie lepiej zobaczyli realne sytuacje naruszające godność.

2. Miniwykład Co mówi prawo? (15 min)

- **Konstytucja RP (art. 30)** - „Godność człowieka jest nienaruszalna.”
 - Wyjaśnienie - Każdy człowiek, również dziecko, zasługuje na szacunek. Nikt nie może nas poniżyć ani obrażać.
- **Konwencja o prawach dziecka (art. 19)** - „Dziecko ma prawo do ochrony przed wszelkimi formami przemocy, wyśmiewania i krzywdzenia.”
 - Przykład - Jeśli ktoś powtarza o nas obraźliwe komentarze w klasie lub w sieci, jest to naruszenie tego prawa.
- **Kodeks cywilny (art. 23-24)** - chroni dobra osobiste, w tym godność, dobre imię i wizerunek.
 - Wyjaśnienie - Naruszenie dóbr osobistych może prowadzić do roszczeń cywilnych, np. przeprosin lub zadośćuczynienia pieniężnego.
- **Kodeks karny (art. 212 i 216) - zniesławienie i znieważenie**, w tym w internecie, może być przestępstwem.
 - **Znieważenie** to obrażanie kogoś w taki sposób, że poczuje się poniżony lub ośmieszony.
 - **Zniesławienie** to rozprzestrzenianie nieprawdziwych informacji o kimś, które mogą zaszkodzić jego reputacji.
 - Dodatkowo uczniowie powinni wiedzieć, że nawet nieletni ponoszą konsekwencje swoich działań. W przypadku osób poniżej 17 lat stosuje się środki wychowawcze, np. nadzór kuratora, obowiązkowe zajęcia wychowawcze, a w poważniejszych sytuacjach decyzje sądu rodzinnego.
- Nauczyciel omawia:
 - Prawo chroni dzieci w internecie, w szkole i w domu.
 - Każdy, kto rani innych słowami, odpowiada za swoje czyny, nawet jeśli jest niepełnoletni.
 - Prawo działa w obie strony, tzn. chroni, ale też wymaga odpowiedzialności.
 - Można korzystać z różnych instytucji pomocowych, w tym pedagoga szkolnego, wychowawcy, psychologa czy policji, gdy sytuacja jest poważna.

Należy również zauważyć, że:

- Prawo cywilne pozwala chronić swoje dobra osobiste, w tym godność poprzez żądanie przeprosin, sprostowania informacji lub odszkodowania.
- Prawo karne chroni przed groźbami i nękaniami, zarówno w świecie realnym, jak i w sieci.

3. Postępowanie w sprawach nieletnich (5-10 min)

Nauczyciel wprowadza uczniów:

„Jak już wspomnieliśmy, prawo działa w obie strony, tzn. chroni dzieci, ale również wymaga, aby każdy ponosił konsekwencje swoich działań. Jeśli ktoś poniża innych, wyśmiewa lub stosuje przemoc słowną, również nieletni mogą odpowiadać za swoje czyny.”

Wyjaśnienie przystępne dla uczniów:

- W przypadku nieletnich (poniżej 17 lat) nie stosuje się standardowego prawa karnego dla dorosłych.
- Zamiast tego działają środki wychowawcze i nadzorcze, np.:
 - pouczenie przez pedagoga lub wychowawcę,
 - obowiązkowe zajęcia wychowawcze,
 - nadzór kuratora sądowego, jeśli sytuacja jest poważna,
 - w skrajnych przypadkach decyzje sądu rodzinnego.

Przykłady sytuacji:

- Udostępnienie obraźliwego filmu lub zdjęcia w sieci.
- Publiczne ośmieszanie kolegi w szkole.

Punkty do omówienia z uczniami:

- Dlaczego prawo nie traktuje dzieci jak dorosłych?
- Jak można naprawić krzywdę wyrządzoną innym osobom?
- Dlaczego warto szukać pomocy dorosłych, jeśli widzimy naruszanie praw?

Wniosek do zapisania na tablicy: „Prawo chroni, ale też wymaga odpowiedzialności, nawet jeśli jesteś nieletni.”

4. Ćwiczenie grupowe „Granice żartu” (20 min)

- Uczniowie pracują w grupach 3-5 osób.
- Każda grupa otrzymuje kartki z opisami sytuacji z życia codziennego i online.
- Zadanie - przyporządkować je do kolumny **OK** / **NIE OK** oraz podać, jakie prawo jest naruszane i jak można zareagować.

Przykłady sytuacji:

1. Koleżanka wyśmiewa kolegę za pomyłkę na lekcji.
2. W internecie pojawia się nieprawdziwy, obraźliwy komentarz o uczniu.
3. Ktoś chwali kolegę za odwagę w publicznym wystąpieniu.
4. Uczeń udostępnia zdjęcie kolegi bez jego zgody z komentarzem szyderczym.
5. Ktoś mówi: „Nie lubię cię, bo jesteś inny” w szkole lub na przerwie.
6. Uczeń opowiada zabawną historię o sobie i wszyscy się śmieją razem, nikt nie wyśmiewa.
7. W sieci ktoś pisze groźby wobec innego ucznia.
8. Jeden z uczniów nazywa drugiego złodziejem, choć ten drugi wcale niczego nie ukradł.

Nauczyciel omawia każdą sytuację, wskazując powiązanie z prawem, w tym **znieważenie i zniesławienie**, oraz możliwe konsekwencje prawne.

5. Dyskusja i analiza - Jak reagować? (10-15 minut)

- Tworzenie wspólnej „Mapy reagowania”, tzn. co robić w każdej sytuacji.
- Możliwe reakcje:
 - powiedzieć „Nie mów tak do mnie, to mnie rani”,
 - odejść i nie brać udziału w wyśmiewaniu,
 - wesprzeć osobę, z której się śmieją,
 - powiedzieć dorosłemu (wychowawcy, pedagogowi, rodzicom),
 - zgłosić hejt na policję w poważnych przypadkach.

Pytania do uczniów:

- Jak możemy pomagać innym, którzy są wyśmiewani?
- Jak odróżnić drobny żart od zachowania naruszającego prawa?
- Czy warto reagować od razu, czy lepiej poszukać pomocy dorosłego?
- Jakie przepisy chronią nasze prawa w internecie?

6. Podsumowanie (5 minut)

- Prawo do szacunku i godności jest jednym z najważniejszych praw człowieka.
- Nikt nie ma prawa cię poniżać, ty też nie masz prawa ranić innych.
- Prawo działa w obie strony, czyli chroni, ale wymaga też odpowiedzialności.

Refleksja uczniów:

- Co zapamiętałem z dzisiejszych zajęć?
- Co mogę zrobić, aby w mojej klasie było więcej szacunku i bezpieczeństwa?
- Każdy uczeń kończy zdanie na kartce:
 - „Dziś zrozumiałem, że...”
 - „Chciałbym, żeby w naszej klasie...”

KARTA PRACY

Moje prawo do szacunku i godności

Imię i nazwisko: _____

Data: _____

Klasa: _____

ZADANIE 1. Połącz sytuację z naruszonym prawem.

Połącz kolumnę A z kolumną B tak, aby dopasować sytuację do naruszonego prawa.

A – Sytuacja	B – Naruszone prawo
Kolega robi mem o wyglądzie innego ucznia.	Prawo do godności
Ktoś wyśmiewa Twoje błędy na forum internetowym.	Prawo do prywatności
Nauczyciel ignoruje zgłoszenie o wyśmiewaniu.	Prawo do ochrony przed przemocą psychiczną
Kolega powtarza plotki, które ranią innych.	Prawo do ochrony dobrego imienia

ZADANIE 2. Dokończ zdanie

Uzupełnij zdania tak, aby były prawdziwe.

1. Każdy ma prawo do szacunku i godności, co oznacza, że _____.
2. Jeśli ktoś mnie obraża w internecie, mogę _____.
3. Nieletni, który obraża innych, może ponieść konsekwencje _____.
4. Moje prawa są chronione przez _____.

ZADANIE 3. Analiza sytuacji

Przeczytaj opisane sytuacje i odpowiedz na pytania:

Sytuacja A: Ktoś w klasie powtarza Twój błąd, żeby wszyscy się śmiali.

Sytuacja B: W internecie publikowany jest filmik, w którym ktoś Cię obraża.

Pytania:

1. Jakie prawa zostały naruszone w każdej sytuacji?

2. Jak możesz zareagować? Wymień minimum 2 sposoby.

3. Do kogo możesz się zwrócić o pomoc?

ZADANIE 4. Prawda czy fałsz

Zaznacz P (prawda) lub F (fałsz):

1. Masz prawo czuć się urażony, jeśli ktoś Cię obraża – ___
2. Hejt w internecie nie podlega prawu – ___
3. Konsekwencje dla nieletnich zawsze są takie same jak dla dorosłych – ___
4. Prawo chroni zarówno Twoją godność, jak i dobre imię – ___
5. Jeśli jesteś świadkiem wyśmiewania, nie masz obowiązku reagować – ___

ZADANIE 5. Moja strategia

Napisz krótko swoją własną „instrukcję bezpieczeństwa”:

- Jak reaguję, gdy ktoś mnie wyśmiewa lub obraża w szkole?
- Jak reaguję, gdy ktoś mnie obraża w internecie?
- Kogo mogę poprosić o wsparcie?

ZADANIE 6. Dopasuj artykuł prawa

Dopasuj przepisy prawne do opisanych sytuacji:

Sytuacja	Artykuł/prawo
Znieważenie w internecie	Kodeks karny, art. 212 i 216
Obrażliwe powtarzanie plotek w szkole	Kodeks cywilny - dobra osobiste
Naruszenie godności i poczucia bezpieczeństwa	Konwencja o prawach dziecka
Obrażanie i poniżanie dziecka w domu lub szkole	Konstytucja RP - prawo do godności

